

Cerrahi Birimlerde Klinik Uygulamaya Çıkan Hemşirelik Öğrencilerinin Terapötik İletişim Becerilerinin Belirlenmesi

Assessment of Therapeutic Communication Skills of Nursing Students Engaged in Clinical Practice in Surgical Units

Esra PINARKAYA ÖZPINAR, Pakize ÖZYÜREK

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesidir. Tanımlayıcı tipte olan bu araştırmaya, bir üniversitenin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf, cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan gönüllü 254 hemşirelik öğrencisi katılmıştır. Araştırma için Klinik Araştırmalar Etik kurulundan izin alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması $21,55 \pm 1,26$, %81,5'i kadındır. Öğrencilerin Hemşirelik Öğrencileri için Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği toplam puan ortalaması $57,18 \pm 11,8$ 'dir. Öğrencilerin okuduğu bölümden memnun olma, terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanma, iletişim becerileri hakkında düşüncesi, terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullanma ile Hemşirelik Öğrencileri için Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Hemşirelik Öğrencileri için Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği nonterapötik iletişim becerileri alt boyut puan ortalamaları ile öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı, terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanma ve iletişim becerileri hakkındaki düşünceleri arasında; terapötik iletişim becerileri-I alt boyut puan ortalamaları ile öğrencilerin okuduğu bölümden memnuniyeti, terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanma durumu, iletişim becerileri hakkındaki düşünceleri ve terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullanma durumu arasında ve terapötik iletişim becerileri-II puan ortalamaları ile cinsiyeti, okuduğu bölümden memnuniyeti, mezun olunan lise, iletişim becerileri hakkındaki düşüncesi, terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Öğrencilerinin hasta merkezli kaliteli bir bakım sunabilmeleri için terapötik iletişim becerilerinin iyileştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik öğrencileri, İletişim becerileri, Terapötik iletişim, Cerrahi birim

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the therapeutic communication skills of nursing students going to clinical practice in the surgical units. In this descriptive study, second, third and fourth year, volunteer 254 nursing students who were going to clinical practice in the surgical units of a university participated. Permission was obtained from the Clinical Research Ethics Committee. Descriptive statistical methods were used to evaluate the data. The mean age of the students was $21,55 \pm 1,26$, 81,5% of them were women. The total mean score

Pınarkaya Özpinar E., & Özyürek P., (2024). Cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 14(3), 394-402. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1351936>

Esra PINARKAYA ÖZPINAR (✉)

ORCID ID: 0000-0002-9127-6824

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Afyonkarahisar, Türkiye
Afyonkarahisar Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Afyonkarahisar, Türkiye
esra.pinarkaya@afsu.edu.tr

Pakize ÖZYÜREK

ORCID ID: 0000-0002-5277-6412

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Afyonkarahisar, Türkiye
Afyonkarahisar Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Afyonkarahisar, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 29.08.2023

Kabul Tarihi/Accepted : 04.11.2024

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

of the Scale of Therapeutic Communication Skills of nursing students $57,18 \pm 11,85$. A statistically significant difference was found between the students' satisfaction on the department, difficulty in using their therapeutic communication skills, their thoughts on communication skills, using their therapeutic communication skills in clinical practice and the total mean scores of Scale of Therapeutic Communication Skills for Nursing Student. A statistically significant difference was found between Scale of Therapeutic Communication Skills for Nursing Student nontherapeutic communication skills sub-dimension mean scores with students' gender, class, difficulties in using therapeutic communication skills and their thoughts on communication skills; therapeutic communication skills-I sub-dimension mean scores with students' satisfaction of department, difficulty in using therapeutic communication skills, their thoughts about communication skills and their use of therapeutic communication skills in clinical practice; therapeutic communication skills-II sub-dimension mean scores with gender, students satisfaction of department, graduated high school, thoughts about communication skills, and use of therapeutic communication skills in clinical practice. Students' therapeutic communication skills need to be improved.

Keywords: Nursing students, Communication skills, Therapeutic communication, Surgical unit

GİRİŞ

İnsanoğlu, varoluşunun başlangıcından itibaren, fizyolojik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sürekli olarak diğer bireylerle etkileşimde bulunmuştur. Duygularını ve düşüncelerini ifade edebilmek amacıyla yazarak ve konuşarak anlaşılmayı hedeflemiştir. İletişim denen olgu, insanoğlunun bu ihtiyaçlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır (Akçam ve ark., 2019). İletişim sayesinde fikirler rahat bir şekilde ifade edilir. Toplumun ya da bireylerin belirledikleri hedeflere ulaşabilmesi, etkin bir iletişim sürecine bağlıdır. İletişim bir kurumda işleyişin devamlılığını sağlayan, başarıyı, anlayışı, sağlıklı bir örgüt iklimini etkileyen süreçtir (Tiryaki Şen ve ark., 2013; Gutiérrez-Puertas ve ark., 2020).

Terapötik iletişim ise, hastayı merkeze alarak hastanın fizyolojik, psikolojik, çevresel ve ruhsal bakımında; hastalarla bağlantı kurmak için sözlü ve sözsüz iletişim kurma süreci olarak tanımlanır (Donovan & Mullen, 2019). Hemşirelerin elindeki güçlü tedavi araçlarından biri, birey ile kurulan, bireyin kendini değerli hissetmesini sağlayan iletişimdir. İletişim ve iletişim becerileri, "hasta bakımının kalbi", "hastanın iyileşmesinde anahtar belirleyici" gibi kavramlarla tanımlanır (Donovan & Mullen, 2019; Altundal Duru ve ark., 2022). Hemşireler, terapötik iletişim becerilerini kullanarak hastalarla, hasta yakınlarıyla ve diğer sağlık profesyonelleriyle iletişim kurar. Terapötik iletişim ile bakım kalitesi artar (Thomas ve ark., 2009). Hemşirelerin terapötik iletişim becerileri, hastaların hemşirelik hizmetlerinden memnuniyet duymasını, hastalık ve tedaviye uyum sağlamasını, iyileşme motivasyonunun artmasını sağlar. İletişim sorunları; hastaların memnuniyetsizlik, endişe ve hayal kırıklığı yaşamalarına sebep olur (Yıldız, 2019).

Terapötik iletişim, sağlık sonuçlarını pozitif yönde etkileyen, hemşire ve hasta arasındaki terapötik ilişkiyi içerir. İlişki, güven, saygı, empati ve profesyonel yakınlığa dayanır. Hemşireliğin özünde bulunan gücün uygun şekilde kullanılmasını gerektirir (CNO, 2019).

Hemşirelik müfredatının ilk yılında yer alan iletişim becerileri dersinde terapötik iletişim konusunun titizlikle verilmesinde hemşirelik eğitimcilerine önemli görevler düşmektedir. Terapötik iletişim, hastalarla etkili iletişim kurabilen hemşirelerin yetiştirilmesi açısından, hemşirelik eğitiminin ana odak noktası

olmalıdır (Altundal Duru ve ark., 2022). Araştırmalar, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik programları tarafından etkin iletişimciler olmalarında yeterli desteklenmediklerini göstermektedir (Kavanaugh & Swezda, 2017; Altundal Duru ve ark., 2022). Hemşirelik öğrencileri, hemşirelik bilgi, becerilerini kullanmayı ve şefkatli tutum sergilemeyi klinik uygulamalar sırasında kurma ve sürdürme fırsatı yakalar. Klinik eğitimdeki en şefkatli öğrenci bile ameliyat geçiren hastanın sıkıntılarında, hastalığına ilişkin tepkilerinden, hemşirelerin, doktorların ve kurumların yarışan taleplerinden çabuk yorulabilir (Altundal Duru ve ark., 2022). Hemşirelik öğrencisine bu zorlukların üstesinden gelebilmesi için doğru, zamanında ve kendi psikolojik durumunu göz önüne alarak terapötik iletişim kurma bilinci aşılanmalıdır (Rosenberg & Gallo-Silver, 2011).

Öğrencileri hastalarla, hemşirelerle, öğretim elemanlarıyla etkileşime girmeye ve yapıcı iletişim kurmaya hazırlamak için en uygun ortam klinik uygulamadır. Klinik uygulamada hemşirelik öğrencisi-hasta etkileşimindeki terapötik iletişimindeki başarısızlık, bilgilerin yanlış yorumlanmasına ve hastanın zarar görmesine yol açabilir. Bakım kalitesini ve hasta memnuniyetini düşürür. Hastalarda hemşirelik öğrencisine karşı olumsuz bir tutum oluşturur (Abdolrahimi ve ark., 2017). Ayrıca hemşirelik öğrencisi-hasta karşılaşmalarının kötü olması, hemşirelik öğrencilerinde kaygı, depresyon, düşük öz saygı ile ilişkilidir. Hemşirelik eğitimcilerinin hemşirelik öğrencilerinde terapötik iletişimin derinlemesine anlaşılmasını sağlayacak yolları arama ve hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarda etkili bir şekilde iletişim kurma becerisine sahip olmalarını sağlaması önemlidir (Younis ve ark., 2015; Abdolrahimi ve ark., 2017). Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin hasta bakım kalitesini iyileştiren terapötik iletişim becerileri konusunda eğitime ihtiyaçları vardır. Yapılan çalışmalarda planlı bir terapötik iletişim eğitim programından sonra hemşirelerin hastalarıyla terapötik iletişim konusunda bilgi ve becerilerinde önemli bir gelişme olduğu sonucuna ulaştıkları görülmektedir (Tiryaki Şen ve ark., 2013; Younis ve ark., 2015; Zare ve ark., 2023).

Klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda hemşirelik eğitiminin planlanması önemlidir. Bu araştırmanın amacı da bir devlet üniversitesinde cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan ve hasta bakımına katılan ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf

hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini belirlemektedir.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma, cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesi amacıyla planlanan tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırmadır.

Araştırma Soruları

- Hemşirelik öğrencilerinin cerrahi birimlerde klinik uygulamaya sırasında terapötik iletişim becerileri nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini etkileyen faktörler nelerdir?

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Bölümü'nde 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı Güz ve Bahar Dönemi'nde öğrenim gören ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf 362 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya, cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencileri arasında, çalışmaya katılmaya gönüllü olanlar dahil edilmiştir. Henüz klinik uygulamaya çıkmamış, birinci sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmemiştir.

Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Verilerin toplandığı günlerde derslere devam etmeyen, kayıt donduran ve araştırmaya katılmak istemeyen ve anket formunu eksik dolduran toplamda 108 öğrenci örnekleme alınmamıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan, eksiksiz anket formunu dolduran 254 (%70,16) öğrenci ise araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (Tablo 1).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, "Sosyodemografik Özellikler Formu" ve "Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği (HÖTİBÖ)" kullanılarak toplanmıştır.

Sosyodemografik Özellikler Formu; cerrahi birimlere klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencileri için sosyodemografik özellikler formu araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Bu formda; hemşirelik öğrencilerinin yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu lise, sınıfı, okuduğu bölüme isteyerek gelme durumu, okuduğu bölümden memnuniyeti, iletişim becerileri hakkında düşünceleri, üniversite eğitimi süresince iletişim dersi alma durumu, terapötik iletişim becerilerini kullanma durumları, terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorluk yaşama durumları gibi toplam 14 soru yer almaktadır.

Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği; Karaca ve ark., (2019) tarafından geliştirilen ölçek 7'li Likert tipinde olup üç alt boyut ve 16 maddeden oluşmaktadır. Nonterapötik iletişim becerileri alt boyutu, iletişim becerilerini etkileyen yaklaşımlardaki durumu değerlendirir. Terapötik iletişim becerileri I alt boyutu, hemşire-hasta iletişimini kolaylaştıran tekniklerin kullanım durumunu, terapötik iletişim becerileri II alt boyutu ise hemşire-hasta iletişimini başlatma ve sürdürme için gerekli olan iletişim becerilerinin kullanım durumu hakkında bilgi verir.

Ölçek maddelerini değerlendirme parametreleri asla-1, ara sıra-4, her zaman-7 olup ters kodlu soru bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan $16 \times 7 = 112$ minimum puan ise $16 \times 1 = 16$ 'dır. Nonterapötik İletişim Becerileri alt boyutundan alınabilecek maksimum puan $7 \times 7 = 49$ minimum puan ise $7 \times 1 = 7$ 'dir. Terapötik İletişim Becerileri I alt boyutundan alınabilecek maksimum puan $6 \times 7 = 42$ minimum puan ise $6 \times 1 = 6$ 'dır. Terapötik İletişim Becerileri II alt boyutundan alınabilecek maksimum puan $3 \times 7 = 21$ minimum puan ise $3 \times 1 = 6$ 'tür. "Hemşirelik Öğrencileri İçin Terapötik İletişim Becerileri" ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,775 olarak bulunmuştur (Karaca ve ark., 2019). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,839 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri 1 – 30 Haziran 2023 tarihleri arasında araştırmacı tarafından yüz yüze toplanmıştır. Hemşirelik öğrencilerine araştırmayla ilgili bilgilendirme yapılmış ve gönüllü katılımı onaylayan 254 hemşirelik öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Gönüllü olmayan veya ulaşılamayan 108 öğrenci araştırma dışı bırakılmıştır. Anket formunu cevaplayan öğrenci oranı %91,9'dur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Klinik Araştırmalar Etik kurulundan (07.04.2023 tarih ve 2023/4 sayılı) yazılı izin alınmıştır. Fakülte Dekanlığından ve Hemşirelik Bölüm Başkanlığı'ndan araştırmanın yapılabilmesi için yazılı izin alınmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam ile yazılı ve sözlü izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi, SPSS (Statistical for Package for Social Science) 22.0 paket programında yapılmıştır. Tanımlayıcı özellikler için sayı, yüzde dağılımları ve ortalama değerleri hesaplanmıştır. Verilerin homojen dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. HÖTİBÖ ve alt boyut puan ortalamaları karşılaştırılmasında veriler normal dağılmadığı için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerini değerlendirmeye yönelik olarak literatüre katkı sağlamasının yanı sıra bazı sınırlılıklara sahiptir. Bu sınırlılıklardan biri araştırmanın Türkiye'nin bir ilinde yer alan bir fakültenin Hemşirelik Bölümü'nde yürütülmesi ve bulgularının sadece bu örnekleme sınırlı olmasıdır. Ayrıca veri toplama süreci ülkemizde yaşanan afet dönemine rast gelmesi nedeniyle öğrencilerin bir süre cerrahi kliniklerde uygulama yapamamaları iletişim becerilerini geliştirmelerine yeterince fırsat bulamamış olmaları araştırma sonucunu etkilemiş olabilir.

BULGULAR

Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri

Tablo 1'de hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri verilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin %81,5'i kadın, yaş ortalamaları 21,55, %70,9'unun mezun oldukları lise Anadolu lisesi, %43,3'ünün üçüncü sınıf, %59,8'inin okuduğu bölüme

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Değişken	Grup	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	207	81,5
	Erkek	47	18,5
Yaş	Ortalama±Standart Sapma 21,55±1,26		
Mezun olunan lise	Sağlık Meslek Lisesi	29	11,4
	Anadolu Lisesi	180	70,9
	Fen Lisesi	27	10,6
	Diğer	18	7,1
Sınıf	2	82	32,3
	3	110	43,3
	4	62	24,4
Okuduğu bölümü isteyerek gelme durumu	Evet	152	59,8
	Hayır	102	40,2
Okuduğu bölümden memnuniyet	Memnun	208	81,9
	Memnun değil	46	18,1
İletişim becerileri hakkındaki düşüncesi	Çok iyi	27	10,6
	İyi	125	49,2
	Orta	96	37,8
	Kötü	6	2,4
İletişim dersi alma durumu	Evet	225	88,6
	Hayır	29	11,4
Terapötik/ nonterapötik iletişim kavramlarını bilme durumu	Evet	235	92,5
	Hayır	19	7,5
Terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullanma durumu	Hiç	15	5,9
	Ara sıra	130	51,2
	Sık sık	100	39,4
	Her zaman	9	3,5
Terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanma durumu	Evet	143	56,3
	Hayır	111	43,7
Toplam		254	100

isteyerek geldiği, %81,9'unun okuduğu bölümden memnun olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %49,2'sinin iletişim becerilerinin iyi olduğunu düşündüğü, %88,6'sının iletişim dersi aldığı, %92,5'inin terapötik/ nonterapötik iletişim kavramlarını bildiği, %51,2'sinin ara sıra terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullandığı, %56,3'ünün terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlandığı belirlenmiştir.

Hemşirelik Öğrencileri için Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği'nin Toplam Alt Boyut ve Puan Ortalamaları

Tablo 2'de HÖTİBÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları gösterilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin HÖTİBÖ Terapötik İletişim Becerileri I alt boyut puan ortalamaları 23,51±5,61, Nonterapötik İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamaları 18,37±6,71, Terapötik İletişim Becerileri II alt boyut puan ortalamaları 15,30±3,01 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin HÖTİBÖ toplam alt boyut puan ortalamaları 57,18±11,85 olarak belirlenmiştir.

Tablo 2: HÖTİBÖ Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları

Ölçek	Ort±SD	Min-Max	Cronbach Alpha
TİB-I	2,51±5,61	6-42	0,821
TİB-II	15,30±3,01	7-21	0,601
NTİB	18,37±6,71	7-49	0,796
Toplam	57,18±11,85	29-112	0,839

HÖTİBÖ: Hemşirelik Öğrencileri için Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği;
TİB-I: Terapötik İletişim Becerileri-I; **TİB-II:** Terapötik İletişim Becerileri-II;
NTİB: Nonterapötik İletişim Becerileri.

Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyodemografik Özelliklerine göre HÖTİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tablo 3'te hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre HÖTİBÖ alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması

tırılması verilmiştir. Hemşirelik öğrencileri arasında HÖTİBÖ toplam puan ortalamasının dördüncü sınıfta okuyan, okuduğu bölümden memnun olan, iletişim becerisinin çok iyi olduğunu düşünen, iletişim dersi alan, terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada her zaman kullanan ve terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanmayanlarda yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur $p<0,05$).

Öğrencilerin Terapötik İletişim Becerileri I alt boyut puan ortalamaları, okuduğu bölümden memnun olan, iletişim becerisinin çok iyi olduğunu düşünen, iletişim dersi alan, terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada her zaman kullanan ve

terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanmayanlarda yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Öğrencilerin Terapötik İletişim Becerileri II alt boyut puan ortalamaları, kız öğrenciler, okuduğu bölüme isteyerek gelenler, okuduğu bölümden memnun olanlar, iletişim becerilerinin çok iyi olduğunu düşünen, iletişim dersi alan, terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada her zaman kullananlarda yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 3: Hemşirelik Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre HÖTİBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

HÖTİBÖ					
Değişken	Grup	TİB-I	TİB-II	NTİB	Toplam
		Ort±SD Med (Min-Max)	Ort±SD Med (Min-Max)	Ort±SD Med (Min-Max)	Ort±SD Med (Min-Max)
Cinsiyet	Kadın	23,51±5,56 24 (6-36)	15,60±2,88 16 (7-21)	17,46±6,02 16 (7-40)	56,57±10,96 57 (29-88)
		Erkek	23,51±5,87 24 (10-42)	14,00±3,23 14 (8-21)	22,34±8,11 21 (10-49)
	U p	4767,50 0,83	3370,00 0,00*	3110,00 0,00*	4250,50 0,17
Sınıf	2	23,46 ±5,54 24 (6-36)	14,94±3,03 15 (8-21)	19,78±6,46 20 (8-40)	58,18±11,52 59 (29-95)
	3	22,77 ±5,56 23 (9-36)	15,15±2,78 15 (7-21)	17,11±6,12 16 (7-40)	55,03±10,90 55 (30-88)
	4	24,89±5,63 25 (15-42)	16,06±3,27 16,50 (9-21)	18,73±7,68 18 (7-49)	59,68±13,34 58 (37-112)
	H p	4,95 0,08	4,78 0,09	8,35 0,01*	6,95 0,03*
	Mezun olunan lise	Sağlık Meslek Lisesi	23,97±5,87 23 (13-42)	15,21±3,20 15 (9-21)	20,45±8,74 20 (8-49)
Anadolu Lisesi		23,78±5,80 24 (6-36)	15,60±2,94 16 (7-21)	18,12±6,49 17 (7-40)	57,49±11,87 58 (29-95)
Fen Lisesi		22,52±4,12 22 (15-32)	14,11±2,54 14 (9-19)	16,93±5,70 16 (9-29)	53,56±7,18 53 (41-65)
Diğer		21,61±5,03 22,5 (12-30)	14,28±3,49 15 (8-20)	19,67±6,20 20 (7-31)	55,56±11,97 57 (33-71)
H p		5,00 0,17	7,28 0,06	3,91 0,27	3,99 0,26
Okuduğu bölüme isteyerek gelme durumu	Evet	23,80±5,55 24 (6-42)	15,60±2,95 16 (8-21)	18,53±6,96 17,5 (7-49)	57,93±12,01 58 (30-112)
		Hayır	23,09±5,69 23 (9-36)	14,86±3,04 15 (7-21)	18,12±6,35 17 (9-40)
	U p	7012,50 0,19	6582,50 0,04*	7499,00 0,65	6982,00 0,18

Tablo 3: Devam

HÖTİBÖ					
Okuduğu bölümden memnuniyeti	Memnunum	23,93±5,60 24 (6-42)	15,49±3,07 16 (7-21)	18,46±6,66 17,5 (7-49)	57,87±11,71 58 (29-112)
	Memnun Değilim	21,63±5,31 22 (13-36)	14,48±2,55 14 (9-21)	17,96±6,98 16,5 (7-40)	54,07±12,14 52 (37-88)
	U	3349,50	3699,50	4485,00	3632,00
	p	0,00*	0,01*	0,50	0,01*
İletişim becerileri hakkında düşüncesi	Çok iyi	26,70±5,54 25 (16-42)	16,56±3,10 17 (10-21)	23,56±9,15 22 (13-49)	66,81±15,29 64 (48-112)
	İyi	24,51±5,08 25 (13-36)	15,78±2,83 16 (7-21)	18,46±6,32 18 (7-36)	58,75±10,32 59 (35-85)
	Orta	21,80±5,48 23 (6-33)	14,44±2,98 15 (8-21)	17,06±5,83 16 (7-33)	53,30±10,61 56 (29-77)
	Kötü	15,67±3,55 16,5 (9-19)	13,67±2,87 14 (10-18)	13,83±2,04 13,5 (12-16)	43,17±4,87 44 (35-48)
	H	27,80	16,60	15,95	32,07
	p	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
İletişim dersi alma durumu	Evet	23,50±5,57 24 (6-36)	15,35±3,02 15 (7-21)	18,18±6,45 17 (7-40)	57,04±11,48 57 (29-95)
	Hayır	23,59±6,03 23 (12-42)	14,93±2,90 15 (10-21)	19,79±8,49 20 (8-49)	58,31±14,61 61 (33-112)
	U	66,757	81,002	43,585	76,858
	p	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
Terapötik / nonterapötik kavramlarını bilme durumu	Evet	23,66±5,43 24 (6-36)	15,40±2,96 15 (8-21)	18,29±6,40 17 (7-40)	57,35±11,21 58 (29-95)
	Hayır	21,63±7,41 22 (10-42)	14,16±3,40 14 (7-21)	19,26±10,01 16 (8-49)	55,05±18,03 52 (32-112)
	U	1637,50	1765,50	2140,00	1817,50
	p	0,05	0,12	0,76	0,17
Terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullanma durumu	Hiç	22,27±8,40 23 (10-42)	14,93±3,39 15 (7-21)	21,00±10,76 17 (8-49)	58,20±19,80 58 (32-112)
	Ara sıra	21,87±5,26 22 (6-36)	14,41±2,81 14 (9-21)	18,30±6,66 17,5(7-40)	54,58±11,37 56 (29-95)
	Sık sık	25,54±4,93 26 (12-36)	16,32±2,83 17 (8-21)	18,01±6,07 17 (7-32)	59,87±10,36 59,5 (35-84)
	Her zaman	26,78±3,86 26 (22-32)	17,56±2,74 18 (12-20)	18,89±5,96 20 (11-31)	63,22±9,73 63 (48-80)
	H	34,37	30,59	0,59	16,46
	p	0,00*	0,00*	0,89	0,00*
Terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanma durumu	Evet	22,62±5,52 23 (6-36)	15,08±2,95 15 (7-21)	17,20±5,91 16 (7-33)	54,90±10,69 56 (29-84)
	Hayır	24,67±5,54 25 (12-42)	15,59±3,07 16 (9-21)	19,87±7,38 19 (8-49)	60,13±12,65 60 (33-112)
	U	6276,00	7277,00	6306,50	6047,00
	p	0,00*	0,25	0,00*	0,00*

HÖTİBÖ: Hemşirelik Öğrencileri için Terapötik İletişim Becerileri Ölçeği; **TİB-I:** Terapötik İletişim Becerileri-I; **TİB-II:** Terapötik İletişim Becerileri-II; **NTİB:** Nonterapötik İletişim Becerileri; **U=** Mann Whitney U Testi değeri; **H:** Kruskal Wallis H Testi değeri; *p<0,05

Öğrencilerin Nonterapötik İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamaları ise erkek öğrenciler, ikinci sınıfta okuyan, iletişim becerilerinin çok iyi olduğunu düşünen, iletişim dersi alan, terapötik iletişim becerilerini kullanırken zorlanmayanlarda daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak da anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

TARTIŞMA

İletişim becerileri, bir mesleğin etkili bir şekilde uygulanması için gereklidir. Hemşireler, uygun hemşirelik bakımı sunmak, hastaları güçlendirmek ve hasta memnuniyetini artırmak için etkili bir iletişimci olmalıdır ayrıca iyi iletişim becerilerine sahip olmak, hemşirelerin hastalara bakım verme konusundaki güvenini artırmaktadır (Yoo & Park., 2015). Üniversite öğrencilerinin mesleki gelişim faaliyetlerindeki iletişimleri; yeteneklerin uygulanması, kişilik özellikleri, edinilen bilgi ve değerler gibi çapraz beceriler konusunda önemlidir (Expósito ve ark., 2018). Hemşirelik eğitiminde iletişim becerileri üzerine yapılan araştırmalar, hemşirelik öğrencilerinin hastalarla iletişim kurarken sıklıkla korku, endişe ve olumsuz duygular yaşadıklarını ve klinik uygulamalarda hastalarla iletişim kurmaya yeterince hazır olmadıklarını göstermiştir (Baghcheghi ve ark., 2011; Yoo & Park., 2015). Bu araştırmada da klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin orta düzey olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin değerlendirildiği bazı araştırmalarda da bizim araştırmamızla benzer bulgular saptanmıştır (Karaca ve ark., 2019; Dığın ve ark., 2022). Temel becerilerdeki bu boşluğu gidermek için iletişim becerileri teorik eğitimi drama, rol yapma, benzetim, konuşma halkası gibi farklı öğretim tekniklerin kullanılması ve grup eğitimi ile uygulamalarla desteklenmesi öğrencilerin eğitim sürecinin geliştirilmesinde önemli yer tutmaktadır.

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin HÖTİBÖ Terapötik İletişim Becerileri I alt boyut puan ortalamasının diğer alt boyutlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularının literatürle benzer olduğu görülmüştür (Karaca ve ark., 2019; Altundal Duru ve ark., 2022). Hemşirelik öğrencilerinin hastanın duygularını azımsama, hastayı uyarma, yargılama, hastaya nasihat verme, belirsiz güvence verme gibi nonterapötik iletişim becerilerini daha az kullandıkları saptanmıştır. Bu araştırmalardan farklı olarak Dığın ve ark. (2022) yaptığı birinci sınıf öğrencilerinde katıldığı araştırmada ise Nonterapötik İletişim Becerileri alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dığın ve ark., 2022). Literatürdeki bu çalışma bulgularındaki farklılıklarının örnekleme henüz iletişim dersi almayan birinci sınıf öğrencilerin alınması, hemşirelik lisans eğitiminin standart bir eğitim müfredatın ve ders içeriklerinin olmamasından ya da iletişim dersinde kullanılan eğitim metotlarının farklılığından kaynaklandığı söylenebilir. Shafakhah ve ark. (2015) yaptığı araştırma çoğu hemşirelik öğrencisinin klinik iletişim becerilerinde gelişmeye ihtiyaç duyduğunu göstermiştir (Shafakhah ve ark., 2015).

Bu araştırmada erkek hemşirelik öğrencilerinin nonterapötik iletişim becerilerini daha çok kullandığı belirlenmiştir. Yapılan iki çalışmada da erkek öğrencilerin nonterapötik iletişim beceri

ortalama puanları kız öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Özcan & Akpınar, 2023; Aydın Sayılan & Koyun, 2024). Erkek cinsiyetinin hemşirelikte iletişimin önündeki bir engel olduğunu, bunun da çoğunlukla daha fazla önyargıdan kaynaklandığı belirtilmektedir (Aydın Sayılan & Koyun, 2024). Hemşirelik öğrencileri arasındaki cinsiyet farklılıklarını ve bunların etkilerini inceleyen bir çalışmada, kız öğrencilerin daha yüksek iletişim ve empati düzeyleri gösterdiğini ve erkek hemşirelerin iletişim becerileri için ek desteğe ihtiyaç duydukları vurgulanmıştır (Cui ve ark., 2021). Kadın ve erkek iletişimindeki benzerlik ve farklılıkları değerlendiren başka bir araştırma, erkeklerin araçsal yönelimli becerilerinin kadınların ise duygusal yönelimli iletişim becerilerinin daha iyi olduğunu göstermiştir (Manning & Kunkel, 2014). Erkek öğrencilerin terapötik iletişim becerileri içerisinde “uyarmak, duyguları azımsamak, savunmak, konuyu değiştirmek vb” nonterapötik iletişim tekniklerini daha fazla kullanmalarının nedeni kadınların gelişim özelliklerinin erkeklere göre farklı olması olabilir. Kız öğrencilerde erkek öğrencilere kıyasla gözlemlenen gelişmiş empati becerilerinin, iletişim yeteneklerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılabilir (Aydın Sayılan & Koyun, 2023).

Araştırmada dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin daha iyi olduğu belirlenmiştir. Pazar ve ark. (2017) hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve empati eğilim düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada hemşirelerin iletişim becerileri puan ortalamaları ile öğretim yılı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Pazar ve ark., 2017). Bu araştırmanın sonucunu hemşirelik öğrencilerinin dördüncü sınıf klinik uygulamada intörn hemşire olarak 35 hafta süresince haftada 28 saat uygulama yapmaları, hastalarla daha fazla etkileşim hâlinde olmaları ve hastaya birebir bakım ve tedavi uygulama olanakları nedeniyle HÖTİBÖ puan ortalamalarının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Dördüncü sınıf öğrencilerin hastalarla uzun süreli ve yoğun bir etkileşim içinde olmaları onların hastayı tanıma, anlama, empati yapma fırsatı bulduklarını söyleyebiliriz.

Genel olarak hemşirelik öğrencileri, iletişim becerilerinin orta ve iyi olduğunu düşünmektedir. Akçam ve ark. (2019) yaptığı bir araştırmada hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır (Akçam ve ark., 2019). Bu araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerin tamamının hemşirelik mesleğinde iletişimi önemli bulmaları bu görüşü desteklemektedir. Geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin etkili hasta iletişimi sağlayarak kaliteli bir bakım sunması önemlidir.

Araştırmada, iletişim dersi alan öğrencilerin terapötik iletişim becerilerinin ders almayanlara göre daha iyi olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, öğrencilere verilen etkin iletişim becerilerini içeren eğitimlerin etkili olduğunu düşündürmektedir. Klinik uygulamalarda bilgi ve beceri alışverişine dayalı öğrenci-hasta-hemşire ve öğretim elemanı arasında terapötik iletişim, hastaların öğrenciler karşısında kendilerini daha rahat ve güvende hissetmelerini sağlayacaktır (Abdellah Othman ve ark., 2023). Araştırmalar, terapötik iletişime ilişkin eğitim programı uygulandığında hemşirelerin ve öğrencilerin terapötik iletişim bilgisini, becerilerini geliştirdiğini ve hemşirelik bakımının kalitesini

KAYNAKLAR

arttırdığını göstermektedir (ve ark., 2018; Hong & Lee, 2022; Abdellah Othman ve ark., 2023).

Araştırmada öğrencilerin yarısından fazlasının terapötik iletişim becerilerini klinik uygulamada kullanırken zorlandığı belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencileri anksiyete, depresyon ve öfke gibi duygular yaşayan sıkıntılı hastalarla karşılaştıklarında iletişim kurmada zorluk yaşayabilirler. Bu nedenle hemşirelik eğitimcileri, hemşirelik öğrencilerine rol oynamaya ve sıkıntılı hastayı yorumlamaya dair iletişim becerilerini geliştirmelerini sağlayacak eğitim içerikleri düzenlemelidirler. Öğrencilere terapötik iletişim becerilerini öğretmek, öğrencilerin sıkıntılı hastayı yargılama, eleştirme, yanlış anlama ve teselli etme gibi terapötik olmayan iletişim teknikleri yerine empati kurma, saygı duyma, yan tutmama ve içten davranma gibi beceriler kazandırarak etkili iletişim kurmalarına yardımcı olabilir. Acar & Buldukoğlu (2016) yaptığı bir araştırmada klinik uygulamaları sırasında tıp ve hemşirelik öğrencileri en çok zorlandıkları durumun hastalarla iletişim kurmak olduğunu ifade etmiş ve müfredatta var olan iletişim derslerinin yeniden güncellenmesini, iletişim derslerinin uygulamalı olarak verilmesinin önemini belirtmişlerdir (Acar & Buldukoğlu, 2016). Terapötik iletişimde empati, yakınlık gösterme, samimiyet, saygı, yanlı davranma gibi temel becerilerin yanı sıra; bilgi aktarma, soru sormasına olanak sağlama, etkin dinleme, geri bildirim verme, gereksinimleri planlama ve karar vermeye cesaretlendirme gibi teknikleri kullanma konusunda öğrencilerin cesaretlendirilmesi önemlidir (Güz & Yaleze, 2019).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada cerrahi birimlerde klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerin HÖTİBÖ toplam puan ortalamalarının orta düzey olduğu saptanmıştır. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin bütüncül bakım anlayışıyla kaliteli bir bakım sunabilmeleri için terapötik iletişim becerilerinin iyileştirilmesi gerektiğini göstermiştir. Hemşirelik öğrencileri, terapötik iletişim yoluyla hastanın hem gerilimini hem de güvensizliğini gidererek sağlık hizmetinin daha iyi verilmesini kolaylaştıracaktır. Hemşirelik eğitim müfredatlarının iletişim dersleri yönünden zenginleştirilmesi ve iletişim derslerinin vaka-senaryo gibi uygulamalar gibi öğretim tasarımları ile desteklenen eğitimin hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin geliştirilmesi etkili bir şekilde destekleyebilir.

Finansal Destek: Bu araştırma çalışması sürecinde herhangi bir ticari firmadan maddi veya manevi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışma ile ilgili yazarların bilimsel ve tıbbi komite üyeliği ya da üyeler ile ilişkisi bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Beyanı: Çalışma süresince tüm yazarlar eşit ölçüde katkı sağlamıştır.

Hakemlik Süreci: Çift taraflı kör hakemlik.

- Abdellah Othman, A., Abd El-Hamid Abd El Fattah, M., Hassan ELSayed Mahfouz, H. (2023). Effect of Therapeutic Communication Educational Program for Nurses on Their Nursing Care Quality. *Journal of Nursing Science Benha University*, 4(1), 270-287. doi: 10.21608/jnsbu.2023.274780
- Abdolrahimi, M., Ghiyasvandian, S., Zakerimoghadam, M., Ebadi, A. (2017). Therapeutic communication in nursing students: A Walker & Avant concept analysis. *Electronic Physician*. 9(8), 4968-4977.
- Acar, G., Buldukoğlu, K. (2015). Öğrencilerin hastalarla iletişimde karşılaştıkları güçlükler ve zor hasta algıları. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 7(1), 7-12.
- Akçam, A., Kanbay, Y., Işık, E. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 74-92.
- Altundal Duru, H., Can Denizhan, N., Güneşli, G., Yağtu, L., Yılmaz, M. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerileri nasıldır? *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 67-74.
- Aydın Sayılan, A., Koyun, Z.C. (2024). The Relationship Between Nursing Students' Therapeutic Communication Skills and Their Perceptions Concerning Care Behaviors. *Journal of Education and Research in Nursing*, 21(2), 174-182 | DOI: 10.14744/jern.2024.56254
- Baghcheghi, N., Koohestani, H.R., Rezaei, K. (2011). A comparison of the cooperative learning and traditional learning methods in theory classes on nursing students' communication skill with patients at clinical settings. *Nurse Education Today*, 31(8), 877-882.
- Başar, G., Akın, S., Durna, Z. (2015). Hemşirelerde ve hemşirelik öğrencilerinde problem çözme ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 125- 147.
- College of Nurses of Ontario, (2019). Therapeutic Nurse-Client Relationship, Revised 2006. Retrieved from: https://www.cno.org/globalassets/docs/prac/41033_therapeutic.pdf
- Cui, N., Wang, R., Song, F., Jin, J. (2021). Experiences and perceptions of male nursing students in a single-sex class: A qualitative descriptive study. *Nurse Education in Practice*, 51, 102996.
- Diğın, F., Işcan Ataşen, G., Demirok, N. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin belirlenmesi. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 5(3), 262-272.
- Donovan, L.M., Mullen, L.K. (2019). Expanding nursing simulation programs with a standardized patient protocol on therapeutic communication. *Nurse Education in Practice*, 38, 126-131.
- Expósito, J.S., Costa, C.L., Díaz Agea, J.L., Carrillo Izquierdo, M.D., Rodríguez, D.J. (2018). Ensuring relational competency in critical care: Importance of nursing students' communication skills. *Intensive and Critical Care Nursing*, 44, 85-91.
- Gutiérrez-Puertas, L., Márquez-Hernández, V.V., Gutiérrez-Puertas, V., Granados-Gámez, G., Aguilera-Manrique, G. (2020). Educational interventions for nursing students to develop communication skills with patients: A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 1-21.
- Güz, H., Demir Yaleze, H. (2019). Sağlık iletişimi bağlamında hemşire-hasta yakını ilişkisinde terapötik iletişim kullanımı ve duygusal zekâ üzerine bir analiz. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 27(3), 27-52.

- Hong, S., Lee, J.Y. (2022). Evaluation of therapeutic communication education for nursing students based on constructivist learning environments: A systematic review. *Nurse Education Today*, 119,105607. doi: 10.1016/j.nedt.2022.105607.
- Kahyaoglu Süt, H., Demir, N.G., Özer, B. (2015). Klinik uygulamaya çıkan öğrenci hemşirelerin iletişim becerileri ve etkileyen faktörler. *Journal of Health Sciences and Professions*, 2(2), 167-177.
- Karaca, A., Açıkgoz, F., Demirezen, D. (2019). Hemşirelik öğrencileri için terapötik iletişim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 72-79.
- Kavanagh, J.M., Szveda, C. (2017). A Crisis in Competency: The strategic and ethical imperative to assessing new graduate nurses' clinical reasoning. *Nursing Education Perspectives*, 38(2), 57-62. doi: 10.1097/01.NEP.0000000000000112.
- Manning, J., Kunkel, A. (2014). Making meaning of meaning-making research: Using qualitative research for studies of social and personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(4), 433-441.
- Nayak, R., Roy, D., Rout, J., Swain, M. (2020). Assessment of the language and therapeutic-communication issues among student nurses. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(11), 1265-1271.
- Özcan, F., Akpınar, H. (2023). Therapeutic Communication Skills and Spiritual Care Competencies of Nursing Students. *Spiritual Psychology and Counseling*, 8(3), 305-322. <http://doi.org/10.37898/spiritualpc.1319940>
- Pazar, B., Demiralp M., Erer, I. (2017). The communication skills and the empathic tendency levels of nursing students: a cross-sectional study. *Contemporary Nurse*, 53(3), 368-377.
- Rosenberg, S., Gallo-Silver, L. (2011). Therapeutic communication skills and student nurses in the clinical setting. *Teaching and Learning in Nursing*, 6, 2-8.
- Shafakhah, M., Zarshenas, L., Sharif, F., Sarvestani, R.S. (2015). Evaluation of nursing students' communication abilities in clinical courses in hospitals. *Global Journal of Health Science*, 7(4), 323-328.
- Söğüt, S., Cangöl, E., Dinç, A. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Social Science Studies*, 6 (2), 272-280.
- Taghizadeh, R., Shakhai, S., Sadagheyani, H.E., Motaarefi, H. (2018). The effects of teaching communication skills to nursing students on the quality of care for patients. *Asian Journal of Pharmaceutics*, 12(4), 1252-1255.
- Thomas, C.M., Bertram, E., Johnson, D. (2009). The SBAR communication technique teaching nursing students professional communication skills. *Nurse Educator*, 34(4), 176-180.
- Tiryaki, Şen, H., Taşkın, Yılmaz., F., Pekşen Ünüvar, Ö. (2013). Hizmet içi eğitim hemşirelerinin iletişim beceri düzeyleri. *Journal of Psychiatric Nursing*, 4(1), 13-20.
- Yıldız, D. (2019). *Hemşirelerin iletişim becerileri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs.
- Yoo, M.S., Park, H.R. (2015). Effects of case-based learning on communication skills, problem-solving ability, and learning motivation in nursing students. *Nursing and Health Sciences*, 17, 166-172.
- Younis, J.R., Mabrouk, S.M., Kamal, F.F. (2015). Effect of the planned therapeutic communication program on therapeutic communication skills of pediatric nurses. *Journal of Nursing Education and Practice*. 5(8), 109-120.
- Zare, F., Farokhzadian, J., Nematollahi, M., Miri, S., Ali Zakeri, M., Foroughameri, G. (2023). Therapeutic communication skills training: an effective tool to improve the caring behaviors of icu nurses. *Acta Medica Iranica*. 61(5), 297-304.